

ORGANIZACE A POUŽITÍ ODDÍLU DĚLOSTŘELECKÉHO PRŮZKUMU V BOJI

Oddíl dělostřeleckého průzkumu (odpz) je novým prvkem, který je postupně vytvářen jako organická jednotka ve všech dělostřeleckých brigádách RVD ČSLA. Jeho potřeba vyplývá z objektivních požadavků na dělostřelecký průzkum k zabezpečení zvýšených úkolů, které musí plnit armádní a frontové dělostřelectvo v soudobé operaci.

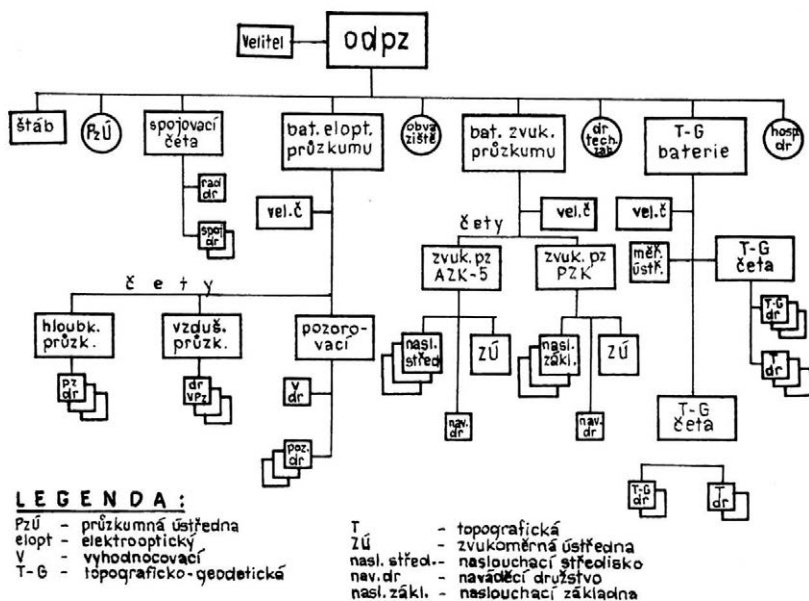
Vzhledem k tomu, že bojové použití odpz není doposud zakotveno v řádech a předpisech, ani řešeno ve služebních pomůckách, chci v článku seznámit čtenáře s organizační strukturou a vybavením této jednotky bojovou technikou, jakož i ukázat možné způsoby jejího použití při bojovém zabezpečení armádní kanónové dělostřelecké brigády.

Organizace, rozdělení a počty techniky odpz armádní kanónové dělostřelecké brigády

Oddíl dělostřeleckého průzkumu ve své organizaci kromě jednotek dělostřeleckého pozemního a vzdušného průzkumu zahrnuje i topograficko-geodetické, spojovací a týlové jednotky. Jeho současná organizace je uvedena na **obr. 1**. Výhodou této organizace je soustředění průzkumných a topograficko-geodetických jednotek brigády do jednoho celku. To umožňuje centrálně ovlivňovat a řešit použití jejich sil a prostředků. Jsou také vytvořeny kádrové a materiální podmínky k organizování místa velení silám a prostředkům dělostřeleckého průzkumu v rámci armádní dělostřelecké skupiny, popřípadě průzkumného palného kompletu.

Varianta rozdělení a počtů techniky oddílu dělostřeleckého průzkumu — viz **tabulku**.

Současná technika bude v příštích letech nahrazována modernější, jako např. pohyblivá průzkumná stanoviště na obrněných transportérech, některé stereoskopické dálkoměry ustoupí laserovým apod. Se zaváděním automatizovaných prostředků řízení palby se mohou počty techniky u některých typů, jako např. topografických připojovačů, i snižovat.

Dbr.1

Tato organizační struktura odpz zvláště průzkumných jednotek bude v závislosti na možnostech zabezpečení novou technikou dále zdokonalována. Vývoj organizační struktury podle mého názoru může směřovat ještě i k vytvoření jednotek bezpilotních průzkumných prostředků, radiolokačních jednotek, ale i k zavedení výsuvných průzkumných prostředků. Tím dojde k dalšímu zkvalitnění a zvýšení možností sil a prostředků dělostřeleckého průzkumu u armádní kanónové dělostřelecké brigády.

Použití oddílu dělostřeleckého průzkumu armádní kanónové dělostřelecké brigády v boji

Použití odpz v boji vychází z předpokládané bojové činnosti a úkolů armádní kanónové dělostřelecké brigády (akdb), z úkolů průzkumu, organizační struktury a z možností odpz. Armádní kanónová dělostřelecká brigáda zpravidla vytváří armádní dělostřeleckou skupinu (ADS), která působí na hlavním směru armády. Pro boj s nepřátelským dělostřelectvem, zvláště se samohybným obrněným, s prostředky protivzdušné obrany a pochodovými proudy se mohou v sestavě ADS vytvářet i průzkumné palebné komplety (PPK). Armádní dělostřelecká skupina je určena především k boji s nepřátelskými prostředky jaderného a chemického napadení, s dělostřelectvem, prostředky PVO a REB i k ničení záloh, týlových objektů, vrtulníků na nejbližších přistávacích plochách, k narušení velení a k zesílení palby dělostřelectva divizí. Z tohoto

Tabulka

Druh techniky	Jednotka															
		Zvukoměrná souprava	Dálkoměr	Pohyblivé průzkumné stanoviště na OT	Pozorovací optický přístroj	Lehký letoun	Rádiová stanice pro odposlech zpráv Vpž	Rádiová stanice	Radioreléová stanice	Linková souprava	Osobní terénní automobily	Nákladní (speciální) automobily	Souprava Počtář	Topografický připojovač	Souprava měřická univerzální/geodetická	Souprava výpočetní
Velitelství a štáb										1	1					
Průzkumná ústředna						1					1					
Spojovací četa								6	2	1		3				
Baterie elektro- optického a vzdušného průzkumu		4	3	9	3		25		4	1	7					
Baterie zvukoměrného průzkumu	2						5		1	1	16					
Topograficko- geodetická baterie					5			6		1	1	6	1	5	2/3	10
Ostatní jednotky											5					
Celkem	2	4	3	14	3	1	42	2	7	4	39	1	5	2/3	10	

výčtu úkolů ADS vyplývají i **úkoly průzkumu a topograficko-geodetické přípravy odpz**, které jsou:

- vyhledávat a určovat souřadnice, nadmořskou výšku, rozměry a ostatní charakteristiky dříve uvedených objektů nepřítele, do hloubky dostřelu dělostřelectva ADS (PPK),
- vést doplňkový průzkum nepřátelských objektů (cílů) určených k ničení palbou ADS (PPK),
- spolupracovat při střelbě vlastního dělostřelectva při zastřelení a opravování účinné střelby,
- shromažďovat, vyhodnocovat a předávat získané průzkumné údaje k palběnému využití, rozhodování velitele, k informování podřízených o situaci nepřítele a hlášení nadřízeným,
- zabezpečit dodání výchozích topograficko-geodetických podkladů jednotkám,

— uskutečňovat topograficko-geodetické připojení stanovišť prostředků dělostřeleckého průzkumu, velitelsko-pozorovacích (pozorovacích) stanovišť, pozorovatelů a palebných prostředků dělostřeleckých baterií,

— kontrolovat topograficko-geodetické připojení i orientaci prostředků dělostřeleckého průzkumu a palebných prostředků dělostřeleckých baterií.

Splnění těchto úkolů je závislé na dovedném a efektivním použití jednotek odpz v boji a na maximálním využití jejich možností.

Bojová sestava oddílu dělostřeleckého průzkumu zahrnuje bojové sestavy jednotlivých baterií (čet) a velitelské stanoviště oddílu.

Velitelské stanoviště odpz je současně místem velení silám a prostředkům dělostřeleckého průzkumu ADS (PPK). Jeho součástí je velitelský štáb, průzkumná ústředna a část spojovací čety, které se umísťují v blízkosti pozorovatelného velitele ADS a v době přípravy boje (plánování) v prostoru velitelského stanoviště ADS (brigády).

Hlavním úkolem odpz je organizovat dělostřelecký průzkum a topograficko-geodetickou přípravu, shromažďovat a vyhodnocovat průzkumové údaje, neprodleně předávat podklady pro řízení palby (palebné ničení) a velet průzkumným a topograficko-geodetickým jednotkám v průběhu boje.

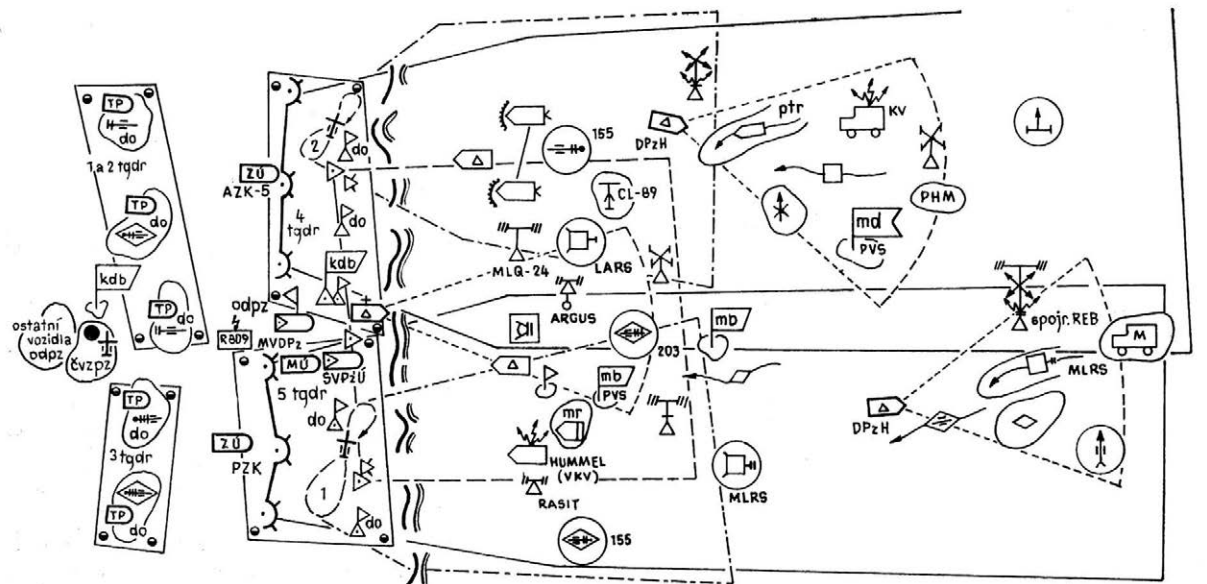
Bojová sestava a základní možnosti odpz jsou znázorněny na **obr. 2**. Oddíl se zpravidla používá centralizovaně na rozhodujících směrech palebné činnosti ADS a v nejdůležitějších obdobích operace. Část jednotek se v průběhu vedení boje může přidělit jednotlivým oddílům ADS. Armádní kdb (ADS) mohou být přiděleny další prostředky radiolokačního a vzdušného průzkumu (radiolokátor SNAR, radiolokační komplet ARK-1, letové hodiny průzkumných vrtulníků atd.).

Určení a použití jednotek oddílu dělostřeleckého průzkumu

Baterie elektrooptického a vzdušného průzkumu se používá po četách.

Četa hloubkového průzkumu je určena ke zjišťování objektů (cílů) a opravování palby na ně. Úkoly plní převážně v bojové sestavě nepřítel, po družstvech a z výhodných pozorovacích stanovišť, v součinnosti s orgány vojskového průzkumu nebo samostatně. Výhodné je vysílat jen dvě průzkumná družstva do bojové sestavy nepřítel a jedním (s velitelem čety) zaujímat pozorovací stanoviště v blízkosti pozorovatelného velitele ADS (PPK). Tím je zabezpečeno organizování průzkumu, velení čety a předávání průzkumových údajů místu velení, silám a prostředkům dělostřeleckého průzkumu ADS. Vysílání průzkumných družstev do hloubky bojové sestavy nepřítel jako dělostřeleckých průzkumných hlídek (DPZH) musí být organizováno v součinnosti s příslušným řídicím stanovištěm průzkumu divize. V případě potřeby se mohou průzkumná družstva použít též k obsazení předem určených a bočních pozorovacích stanovišť.

Pozorovací četa je určena k průzkumu nepřítel a součinnosti při střelbě vlastního dělostřelectva pozorováním z pozorovací základny o šířce 3 až 5 km. Protínání zjištěných objektů (cílů) nebo výbuchů střel uskutečňuje ze dvou a podle možností ze tří pozorovacích stanovišť v pásmu průzkumu o šířce 6 až 8 km. Každé pozorovací stanoviště je vybaveno pozorovacím přístrojem a dálkoměrem a může určovat polohu objektů (cílů) i samostatně polárními sou-

LEGENDA:

- štáb pro vyhodnocování průzk. údajů pozor. čety
- místo velení silám a prostředkům děl. průzkumu
- zvukoměrná ústředna
- pohyblivé průzk. stanoviště (DPzH - děl. průzk. hlídka)

- přijímač odposlechu zpráv vzdušného průzkumu
- měřičská ústředna (POČTAR)
- průzkumný lehký letoun (děl. průzk. letoun)
- topografický připojovač
- prostor letu družstva vzdušného průzkumu č.1

- prostor zvukoměrného průzkumu
- prostor průzkumu pozč
- prostor vzdušného průzkumu
- prostor průzkumu DPzH (PPS)
- stanoviště pozorovacího družstva

Obr. 2

řadnicemi. Zjištěné průzkumové údaje a změřené hodnoty se předávají veliteli čety na stanoviště pro vyhodnocování průzkumových údajů (SVPzÚ), které se umísťuje zpravidla v blízkosti středního pozorovacího stanoviště nebo pozorovatelný velitele ADS. K dosažení požadované přesnosti určení polohy objektů (cílů) musí být úhel protínání nejméně 3-00, dále uskutečněno geodetické připojení pozorovacích stanovišť a k orientaci přístrojů využity nejpresnější metody (geodetická, gyroskopická a astronomická orientace).

Četa vzdušného průzkumu je předurčena ke vzdušnému průzkumu nepřítele a k opravování střelby vlastního dělostřelectva. Kromě toho může být použita ještě k průzkumu prvků bojových sestav ADS, pochodových os nebo ke kontrole přesunů, maskování a výjimečně i ke kurýrním úkolům. Úkoly plní po družstvech z určených prostorů letů, vzdálených 1 až 2 km od předního okraje mimo výstřelnou rovinu z výšek 100 až 150 m. Prostory a výšky letů se volí s ohledem na bezpečnost letounů vzhledem k palbě vlastního dělostřelectva, prostředkům PVO nepřítele, vzdušnou situaci a meteorologické podmínky. Musí-li být prostor letů určen ve výstřelné, pak výška letu se určuje pod drahami střel. Výška letu je v tomto případě závislá na vzdálenosti prostoru letů od palebných postavení a může být maximálně 50 m. Přelet do prostoru letů se uskutečňuje v přízemních výškách tzv. **kopírováním terénu**, mimo výstřelnou. Z každého prostoru letu lze obsáhnout pásmo průzkumu o šířce 5 až 8 km. Letouny se dělostřeleckým oddílům přidělují jen výjimečně, ale vyčleňují se pro spolupráci podle rozhodnutí velitele ADS na dobu nutnou ke splnění palebného úkolu.

Přistávací plocha i prostor rozmístění čety vzdušného průzkumu se volí v prostoru velitelského stanoviště ADS nebo místa velení silám a prostředkům dělostřeleckého průzkumu (MVPz), jejichž cestou se vydávají úkoly ke vzletům. Pokud by přistávací plocha byla určena v jiném prostoru, musí se zabezpečit samostatné spojení s MVPz, materiální a technické zabezpečení osádek a techniky a v neposlední řadě i bojové zajištění.

Úkoly se osádkám letounů mohou předávat na zemi i za letu. Výsledky průzkumu hlásí osádka rádiem s využitím tabulky bojového velení na MVPz. Po přistání může některé údaje upřesnit nebo doplnit osobně či telefonicky. Při opravování střelby nebo kontrole účinné střelby se hlášení předávají součinnostnímu dělostřeleckému veliteli nezakódované.

Velitel čety velí četě vzdušného průzkumu přímo v prostoru rozmístění nebo z MVPz podle úkolů stanovených plánem průzkumu a upřesnění náčelníka průzkumu ADS.

Baterie zvukoměrného průzkumu je určena k průzkumu střílejících dělostřeleckých, protiletadlových a raketometných baterií, minometů a ke spolupráci při střelbě dělostřelectva podle zvuku výbuchů (min) střel. Používá se po četách, na směrech předpokládaného rozmístění nepřátelského dělostřelectva a prostředků PVO. Velitel baterie velí baterii ze zvukoměrné ústředny jedné z čet nebo z MVPz.

Četa zvukoměrného průzkumu vybavená soupravou AZK-5 rozvinuje 2 až 3 naslouchací střediska. Může vést průzkum v pásmu o šířce 5 až 6 km při rozvinutí 2 středisek a 10 až 12 km při rozvinutí 3 naslouchacích středisek.

Četa zvukoměrného průzkumu vybavená soupravou PZK-1B-19M podle charakteru boje a času rozvinuje 2 až 3 naslouchací základny. Průzkum může

vést v pásmu širokém 5 až 6 km při rozvinutí 2 základen nebo 6 až 8 km při rozvinutí 3 základen.

Při přípravě útoku nebo v obraně se rozvinují obě čety tak, aby obsáhly maximum průzkumného pokrytí pásma palebné činnosti ADS. V průběhu boje zaujímají bojovou sestavu zpravidla o 2 střediscích (základnách) a vzájemně se mohou i překračovat. Četa může být přidělena dělostřeleckému oddílu s velkým dostřelem a ráže nejméně 130 mm k bezprostřednímu ničení nepřátelského dělostřelectva.

Výsledky průzkumu se bez podrobnějšího vyhodnocení co nejrychleji předávají dělostřeleckému veliteli, kterému je jednotka přidělena k okamžitému ničení (umlčení). Poté se cestou velitele baterie dodatečně hlásí zjištěné údaje náčelníkovi průzkumu ADS na MVDPz. Při zjištění dalších objektů v průběhu velení a opravování palby hlásí výsledky průzkumu velitel zvukoměrné čety na MVDPz přímo.

Topograficko-geodetická baterie je určena k topograficko-geodetickému připojení prvků bojové sestavy ADS, vytváření geodetických podkladů, ke kontrole připojení včetně orientace a k vytvoření komparačních základen nebo deklinačních stanic.

První topograficko-geodetická četa plní úkoly v prostoru palebných postavení. Nejdůležitějším jejím úkolem je příprava výchozích bodů pro topografická družstva, topograficko-geodetické připojení a zamíření (nebo kontrola) řídících děl. Dále zabezpečuje vytvoření komparační základny (deklinační stanice) v prostoru palebných postavení. Velitel 1. topograficko-geodetické čety po odborné stránce řídí činnost všech topograficko-geodetických jednotek, které plní úkoly v palebném postavení, organizuje práce při zjišťování oprav busol, gyrokompasů a topografických připojovačů. Kromě toho udržuje spojení s měřickou ústřednou. Jedno topograficko-geodetické družstvo této čety může tvořit zálohu k plnění operativních nebo nepředvídaných úkolů. Umísťuje se u měřické ústředny.

Druhá topograficko-geodetická četa zabezpečuje topograficko-geodetické připojení velitelsko-pozorovacích (pozorovacích) stanovišť a dále vytváří výchozí geodetické body pro topografické připojení průzkumných jednotek. Vytváří geodetické orientační a výchozí body v sestavě nepřítelů ke kontrole přesnosti práce průzkumných jednotek a komparační základnu (deklinační stanici) ke zjištění oprav přístrojů umístěných v prostorech pozorovatelů a VPS. Tyto úkoly plní topograficko-geodetická družstva, která jsou k tomu vybavena univerzálními měřickými soupravami (laserový topografický dálkoměr KTD-1, gyroteodolit GiE1 a teodolit Theo 010). Topografická družstva 2. čety jsou zpravidla přidělována dělostřeleckým oddílům a podílejí se na topografickém připojení palubních postavení. Topograficko-geodetická a topografická družstva se pro samostatnou činnost vybavují topograficko-geodetickými podklady (topografickými mapami, mapami geodetických údajů, katalogy souřadnic nebo výpisy z nich) a spojovacími prostředky. Velitel čety udržuje spojení s měřickou ústřednou.

Měřická ústředna je tvořena soupravou Počtář s mikropočítačem POTAS. Vybavení měřické ústředny umožňuje rychlý výpočet geodetických úloh po dodání příslušných podkladů od velitelů topograficko-geodetických čet nebo i družstev. Umísťuje se v prostoru, kde je těžiště geodetických prací. V měřické ústředně má zpravidla své stanoviště velitel topograficko-geodetické baterie, který udr-

žuje spojení s veliteli čet a MVDPz. Na MVDPz pracuje i náčelník topograficko-geodetické služby odpz, který po odborné stránce organizuje činnost baterie.

Obvaziště, družstvo technického zabezpečení a hospodářské družstvo se umísťují na VS ADS (brigády) a plní úkoly podle svého předurčení.

Problematiku organizace a použití odpz v boji jsem uvedl jen v omezeném rozsahu s důrazem na některé zvláštnosti, které je možné aplikovat ve všech druzích boje armádní kdb. To vyžaduje tvůrčí přístup příslušných velitelů a náčelníků, aby všechny možnosti, které vyplývají z nového organizačního uspořádání průzkumných a topograficko-geodetických jednotek kdb, byly efektivně využity.